DTHS Netværksmøde november 2017

Fra den narrative tilgang

v. Neurofaglig konsulent/talepædagog
Lone Grønnegaard Wachner CSU, Slagelse

SLAGELSE
KOMMUNE

Den nye forløbsbeskrivelse på hjerneskadeområdet

Socialstyrelsens forløbsbeskrivelse for rehabilitering af voksne med kompleks erhvervet hjerneskade – på det mest specialiserede social- og specialundervisningsområde:

Faglige indsatser side 32-33

Rehabiliteringsprocessen skal derfor også ses som en helingsproces (recoveryproces), hvor der skabes sammenhæng mellem livet før og efter hjerneskaden….

Et større fokus på rehabiliteringspsykologiske indsatser kan være en måde at håndtere og løse nogle af de identitets- og følelsesmæssige udfordringer, som en hjerneskade medfører for borgeren og dennes pårørende.

Den narrative tilgang bygger på tesen om, at narrativer (fortællinger) bærer et helbredelsespotentiale, da de kan medvirke til omdannelse af identitet, fortolkning af fortid og skabelse af fremtidsscenarier.

fppt.com

Recovery

Recovery-orienteret tilgang:

Skabe og opretholde håb
stille sig håbefuld og optimistisk til fremtiden

Genskabe en positiv identitet
opretholde positiv selvopfattelse

Skabe et meningsfuldt liv
trods sygdommen

Påtage sig ansvar og styring
oplevelse af kontrol med sit liv

Andresen, Oades & Caputi 2003

fppt.com

Recovery

Det synes nærliggende at inddrage *recovery*-begrebet, som hidtil kun har været anvendt inden for psykiatrien.

En af de nyere definitioner på recovery kommer fra Perkins (2012) og lyder som følgende:

”Recovery is not something that services or professionals do, it is a personal journey of discovery: making sense of, and finding meaning in, what has happened; discovering your own resources, resourcefulness and possibilities; building a new sense of self, meaning and purpose in life; growing within and beyond what has happened to you; and pursuing your dreams and ambitions”.

(Perkins, 2012, s. 51).

Fra Charlotte Gintborg

fppt.com

Det narrative i specialundervisningen

En drejning af den specialpædagogiske indsats:

Væk fra:
Jeg skal vise dig, hvilke problemer du har, for at du kan gøre noget ved dem.

Og hen til:
Lad os undersøge i hvilke situationer og på hvilke måder, sammen med hvilke andre mennesker osv. du kan handle, som du ønsker.

Når vi *har* fået et godt neurofagligt overblik, diagnose, anamnese osv. må vi for en stund forlade diagnosen og begynde på kontakt, samtale, fælles opdagelse – og gerne i en gruppe.

fppt.com

Hvor fra?

Narrativ betyder fortælling. Startet i andre videnskaber. Antropologi, litteraturvidenskab

Narrativ metode som terapeutisk metode er opfundet i Australien – Michael White

Psykologisk teori: Hvordan forstår vi mennesket, hvordan forstår vi problemer, og hvordan skabes forandringer?

Teori som folie at se på verden igennem

Fra terapi til pædagogik. Redskaber skal udvikles

fppt.com

Ide om identitet

Strukturalistiske ideer:

- identitet består af en kerne, som er forholdsvis uforanderlig og tidligt dannet
- Adfærd er overfladem anifestationer af kernen
- Psykologien skal kunne tolke det folk udtrykker
- Udvikling af analyse og klassificeringsredskaber
- Magtrelationer baseret på ekspertkundskab
- Behov, karakter, drifter, mangler, ressourcer
- Problemer løses via forståelse/indsigt i problemet

fppt.com

Ide om identitet

Poststrukturalistiske ideer:

- Identiteten er formet af sociale og kulturelle faktorer og forhandles hele tiden
- Mening skabes gennem narrative strukturer
- Der er ikke en objektiv sandhed
- Mennesker er eksperter i deres eget liv
- Intentioner, grunde, håb, værdier, mening

fppt.com

Narrativ tilgang

Identiteten består af de fortællinger vi selv og andre har om os

Det vi oplever organiseres i temaer eller plots med moraler og logikker

Samles i fortællelinjer

Identitet udgøres af en sammenvævning af mange fortællelinjer

fppt.com

Fortællinger

Fortællinger sørger for, at de oplevelser der bekræfter fortællingerne huskes – de andre oplevelser bliver ikke bemærket, fortolket og organiseret og glemmes derfor

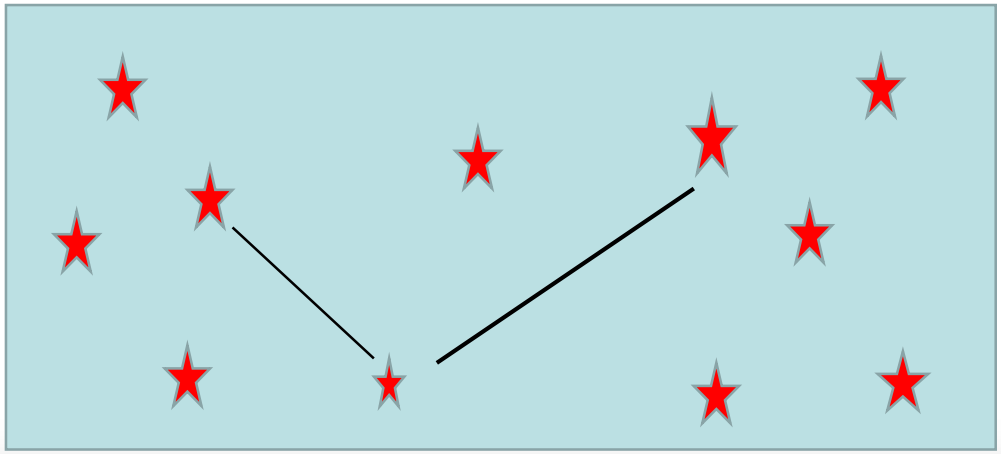
Fortællingerne hjælper os, til at fortolke det vi oplever ved at tillægge oplevelser mening

Mange fortællinger øger fleksibiliteten, fordi det giver mange fortolkningsmuligheder

fppt.com

Fortællinger

Vi forstår og formidler vores erfaringer gennem de historier, som vi selv og andre fortæller om os. Begge dele er identitetsskabende.
Et menneskes fortællinger om sig selv består af nye og gamle begivenheder, som sættes i relation til hinanden, så de udgør en sammenhængende fortælling med et tema eller en samlende overskrift.

Fortællinger udvælger og fortolker begivenheder, der passer ind i fortællingen.

Andre begivenheder overses eller glemmes.

Fortællinger vedligeholdes af det, vi selv fortæller om os selv, og det, andre fortæller.

”Du er så rolig”,
”Jeg har nu altid været generт”,
”Du er så hidsig”.

Vi handler i overensstemmelse med den opfattelse, vi har fået af situationen.

fppt.com

Fortælling, fortsat

En væsentlig del af fortællingens anatomi er, at den fremstår som en objektiv sandhed.

Vi siger ikke:
”Der en fortælling på spil i mit liv om ro/generthed/hidsighed”.

Vi siger: ”Jeg *er* så rolig/genert/hidsig”

Nogle fortællinger om os er foretrukne.
Nogle fortællinger giver os problemer.
Mangfoldige fortællinger giver flere handlemuligheder.

No one story can summ us up – der er altid mere

fppt.com

Forskellige narrative tilgange

Navn på tilgangen	Indhold	Eksempel
Eksternalisering	Adskille problemet fra personen	Fortælling om Bjarne og Anni
Positionskort	Fra problem til foretrukkent	Mål-samtale med Mie
Fra Er til Vil Hensigter, ønsker, håb	Fokus på intentioner Stilladsering	Allan Holmgren
Fortællevæv	Navngive og historiegøre færdigheder	Pårørende Marie
Bevidning	Forstærke foretrukne fortælling	Tidligere deltager inviteres som foredragsholder til nyt hold

fppt.com

Kursusforløb for mennesker med følger efter hjerneskade og deres **pårørende**, 8 gange.
Gang nr. 1: Hjernens opbygning.
Gang nr. 2: Synlige og usynlige følger.
Gang nr. 3: Træthed og energiforvaltning i hverdagen.
Gang nr. 4: Fordringer og deres betydning i hverdagen
Gang nr. 5: Forandringer i kommunikation
Gang nr. 6: Reaktioner på skaden
Gang nr. 7: Identitet, værdier og mål, nye fortællinger
Gang nr. 8: Aktiviteter og deltagelse i samfundslivet

- Introduktion til ideen om fortællinger som betydningsfulde for vores identitet.
- Narrative interviews med henholdsvis pårørende og skadede.
- Bagefter genfortæller vi de to interviews til den samlede gruppe.
- Bevidning: Hvad lægger i særligt mærke til ved denne fortælling….? Hvilke værdier og mål afspejler fortællingerne?

fppt.com

Fortællevæv

Navn på tilgangen	Indhold i tilgangen	Eksempel på tilgangen
Fortællevæv	Navngøre og historiegøre handlinger. Forbinde handlinger med værdier. Hvad er foretrukkent?	Marie interviewes om at komme ”tørskoet gennem en regnvåd dag”.

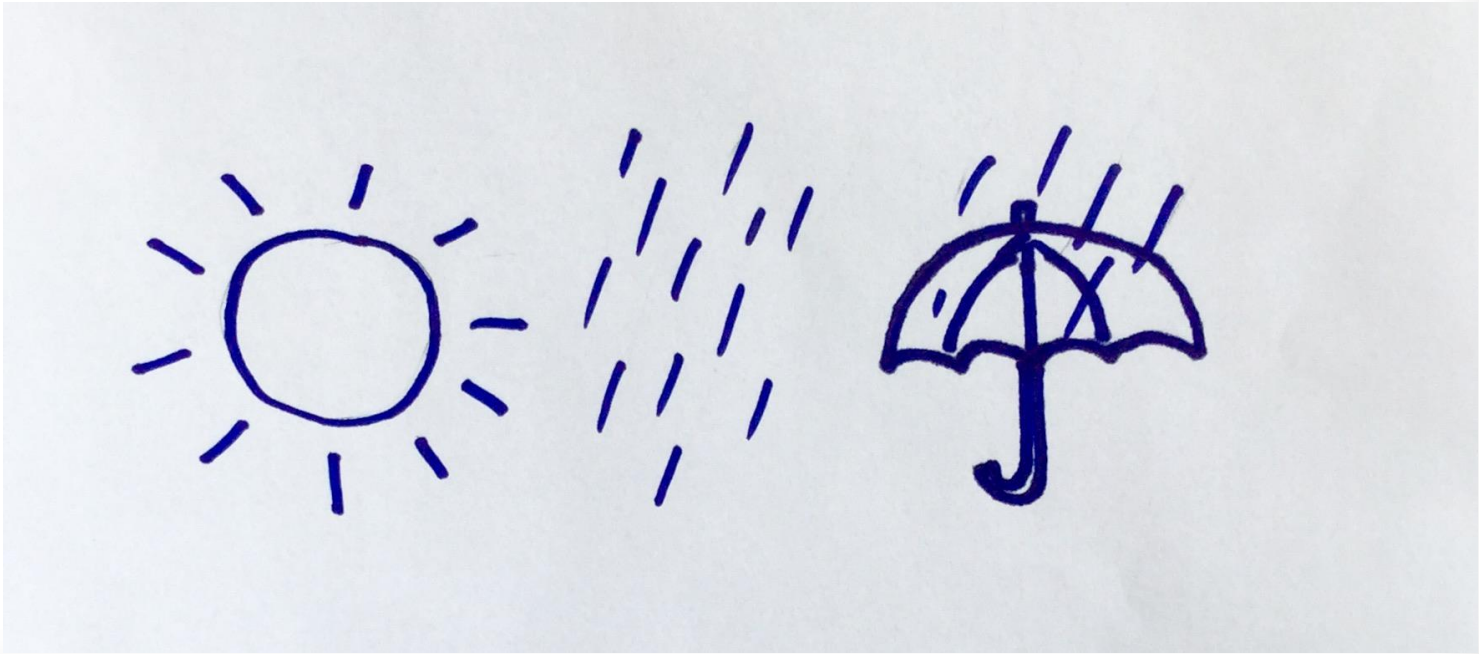
fppt.com

Metafor

Solskin = som det nogen gange var før skaden, alt er nemt, selvfølgeligt.

Regn og rusk = efter skaden, problemerne driller.

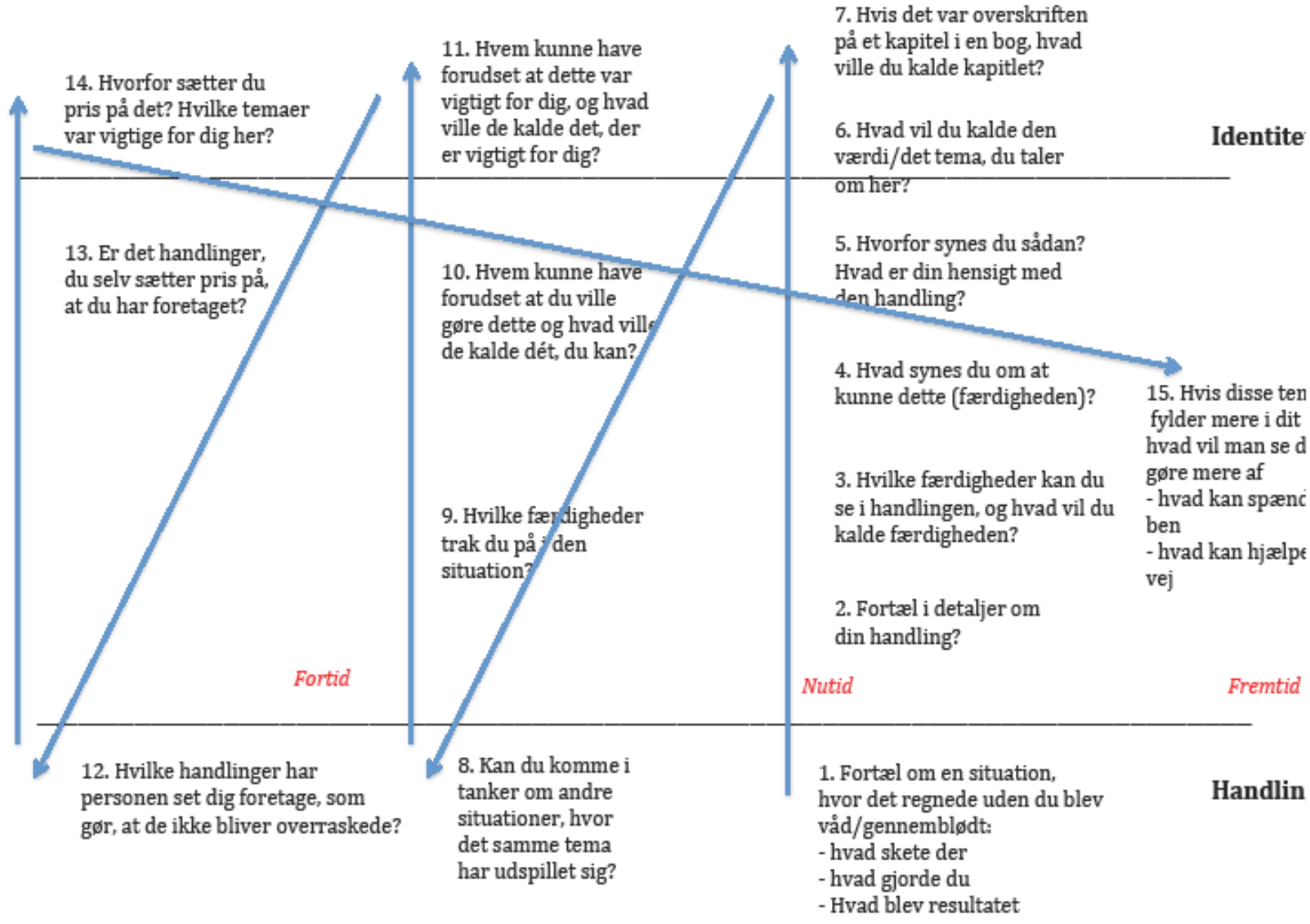
Paraply = mulighed for at klare sig godt igennem trods skaden og problemerne.

fppt.com

FORTÆLLEVÆV

Fra handling til fortælling - via navngivning af færdigheder

Anvend fortællevæven ved at væve op og ned så længe folk orker: jo flere gange jo tykkere fortælling. Minimum er én bane. Hver gang afsluttes med at hæfte ende i fremtiden

fppt.com

Interview med pårørende, Marie

fppt.com

Hvad er vigtigt? Allan Holmgren

fppt.com

Eksternalisering

Navn på tilgangen	Indhold i tilgangen	Eksempel på tilgangen
Eksternalisering	Det er problemet, der er problemet. Adskille person og problem. Blive klogere på problemet. Iagttage problemet på en uhildet måde. Mindske skyld og skam. Fremme kreativitet og fællesskab om problemløsning. Lave om til navneord -hed, -en, -et.	Forløb med Bjarne og Anni

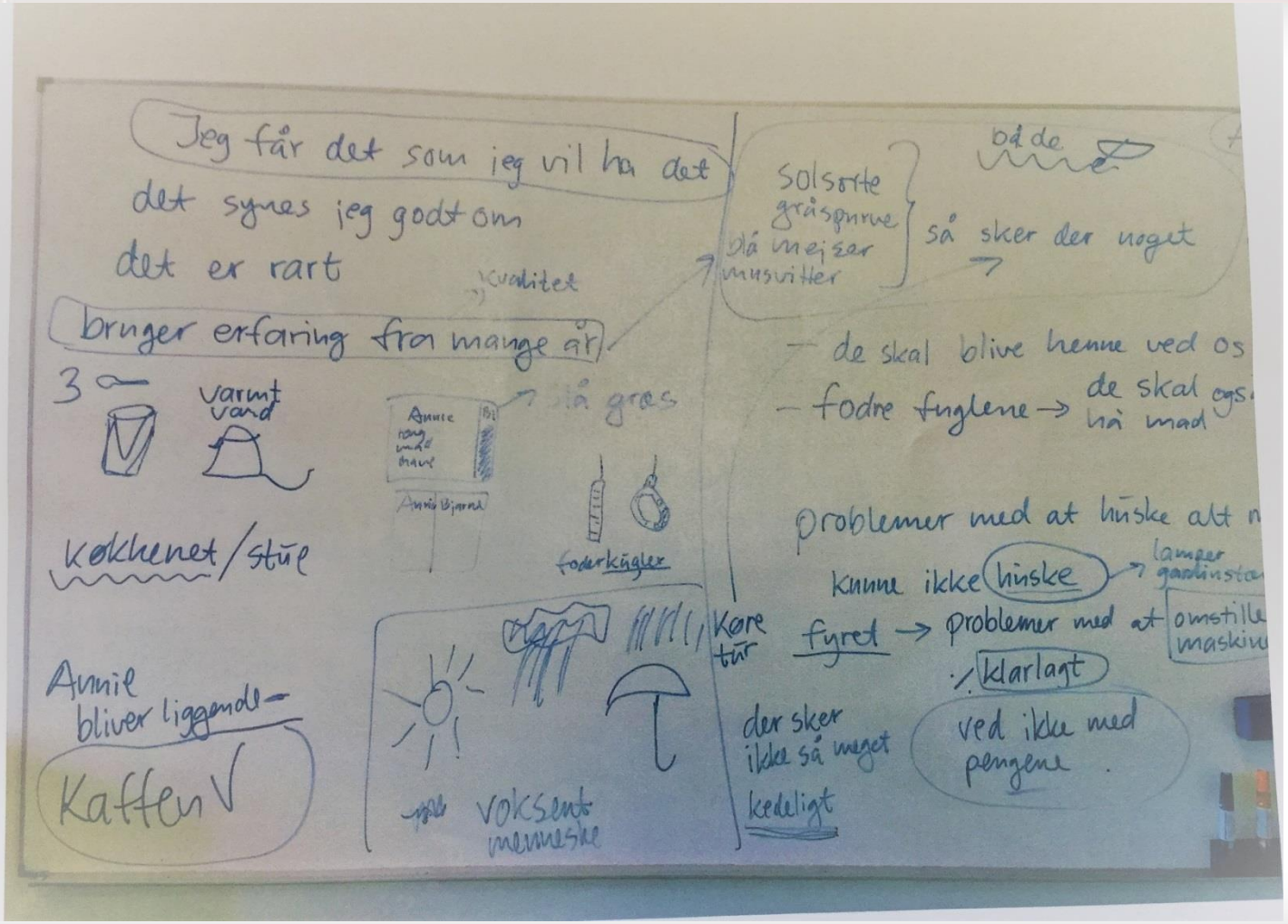
fppt.com

Bjarne er dement eller har følger efter blodprop. Problem – hukommelse.
Rivermead 7/24 point, *svære hukommelsesvanskelighede*r, 6 undervisningsgange
Hustru med alle gange
Formål 1: Kommunen skal finde ud af, om Bjarne kan komme til at huske bedre til brug for hans sag i jobcenteret.
Formål 2: Bjarne selv og hans hustru skal have mulighed for at trives bedre med situationen.
Indhold: Samtaler om, hvad der er vigtigt for Bjarne og for Anni. Opgaven for Bjarne er at huske elementerne fra samtalen til næste gang.
Samtalerne omhandler konkrete handlinger og værdier/hvad der er vigtigt
Alt skrives på tavlen, der tages et billede, som bruges næste gang og gives med hjem.
Rivermead ved slutning 15/24 point, *moderate hukommelsesvanskeligheder*
Resultat: Kommunen får svar i relation til muligt job. Bjarne og Anni får mere accept, oplevelse af mening.

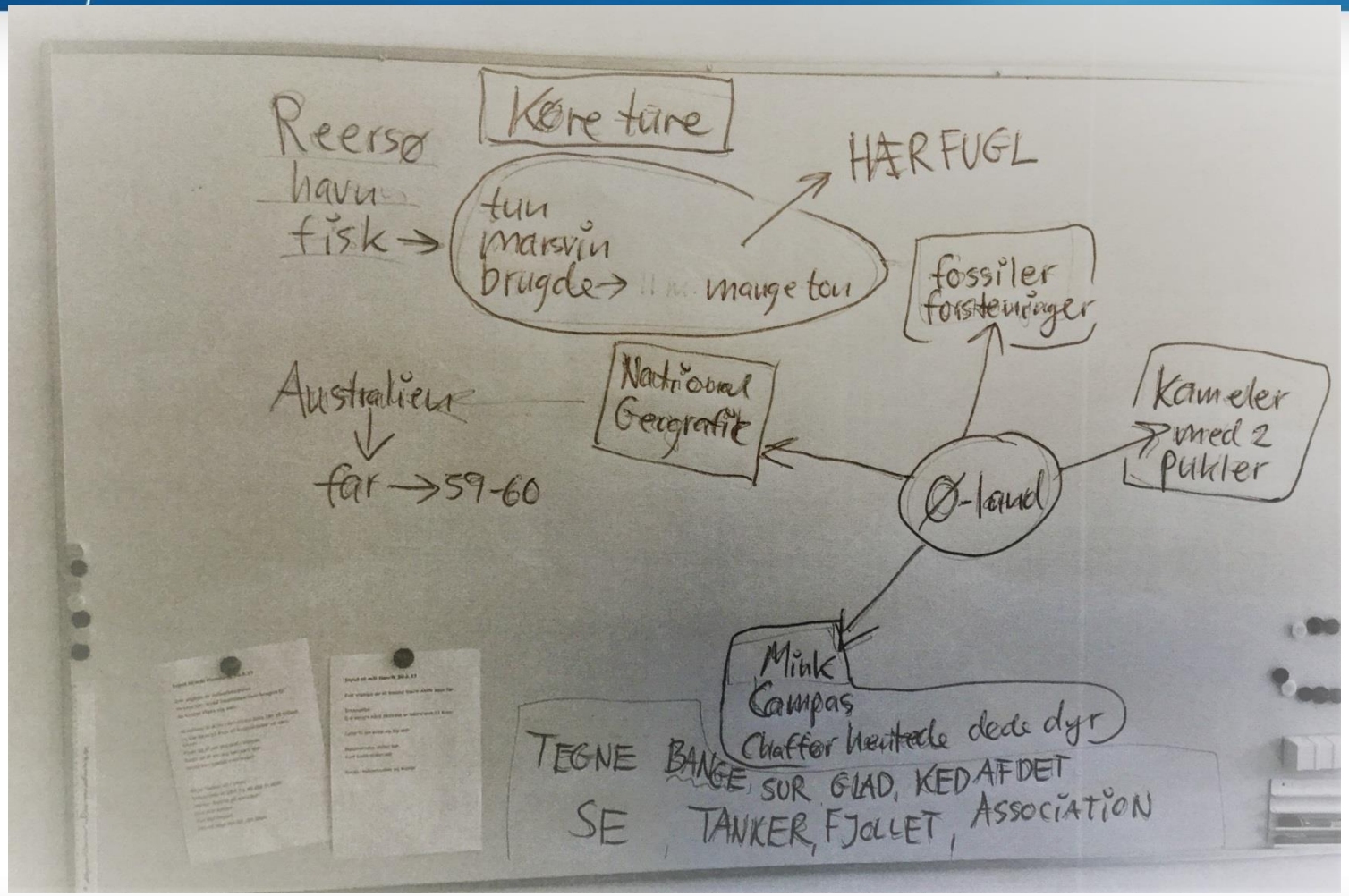
fppt.com

Bjarnes tavle 1

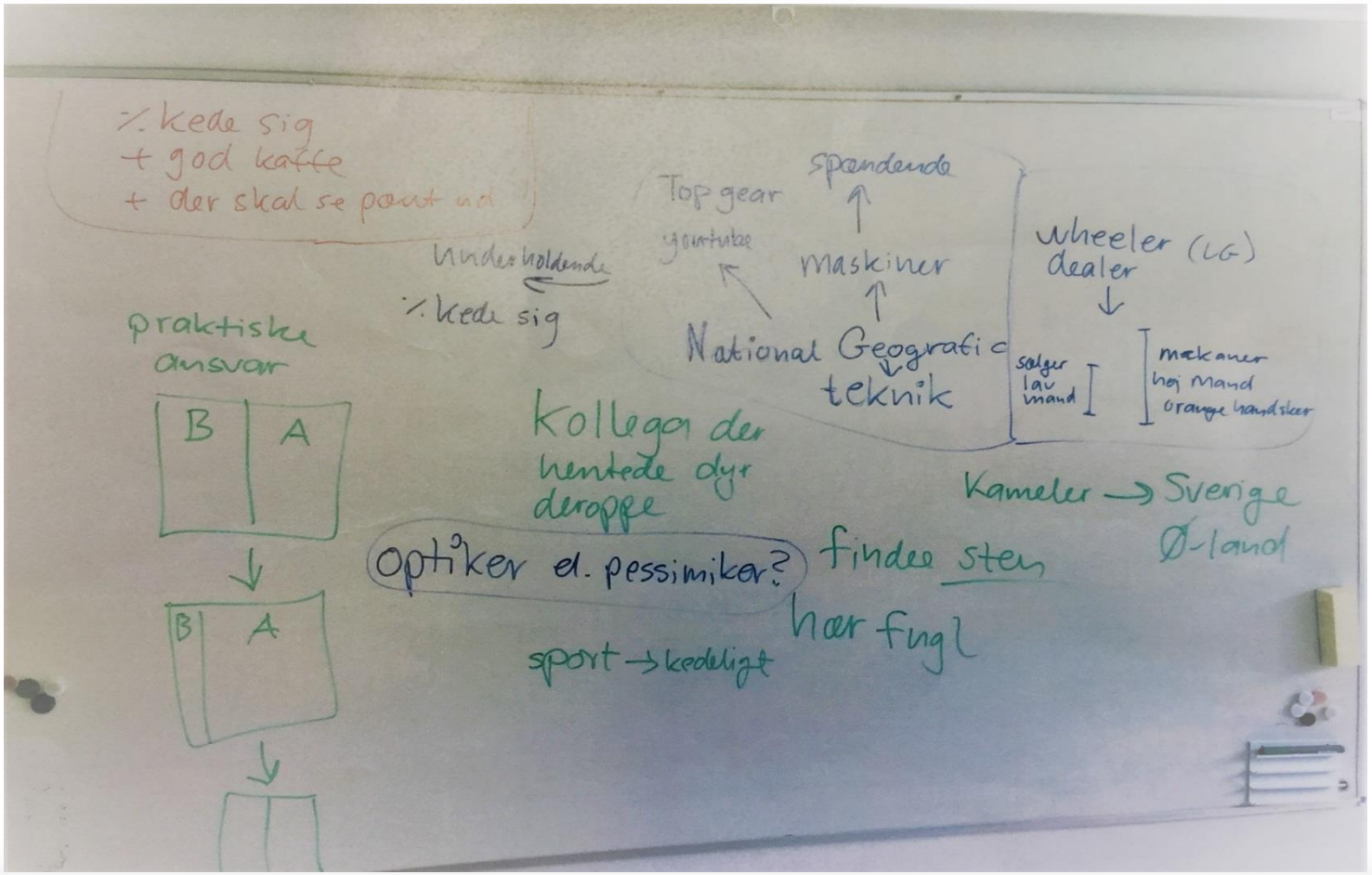
fppt.com

Bjarnes tavle 2

fppt.com

Bjarnes tavle 3

fppt.com

Positionskort 1 og 2

Navn på tilgangen	Indhold i tilgangen	Eksempel på tilgangen
Positionskort 1 og 2	Interviewguide, der giver mulighed for at tale om problemet på en måde, så det leder frem mod noget foretrukkent Positionskort 1: problemet Positionskort 2: undtagelsen	Mål-samtale med Mie

fppt.com

Positionskort 1 og 2

- **Positionskort 1 – problemet**
  - Navngivning
  - Effekt
  - Evaluering
  - Begrundelse

- **Positionskort 2 – undtagelse**
  - Navngivning
  - Effekt
  - Evaluering
  - Begrundelse

fppt.com

Målsamtale

Hvad driller dig?
Navngive problemet.

”Koncentrationen og irritationen”.

fppt.com

Målsamtale - fortsat

Hvad er **effekten** af problemet for dig og dit liv?

fppt.com

Målsamtale - fortsat

Evaluering: Hvad synes du om problemets effekt?

fppt.com

Målsamtale - fortsat

Begrundelse: Hvorfor synes du ikke om det?

fppt.com

Målsamtale - fortsat

Det **foretrukne** er at være udadvendt og være sammen med familie og venner.

fppt.com

Målsnak med Bo

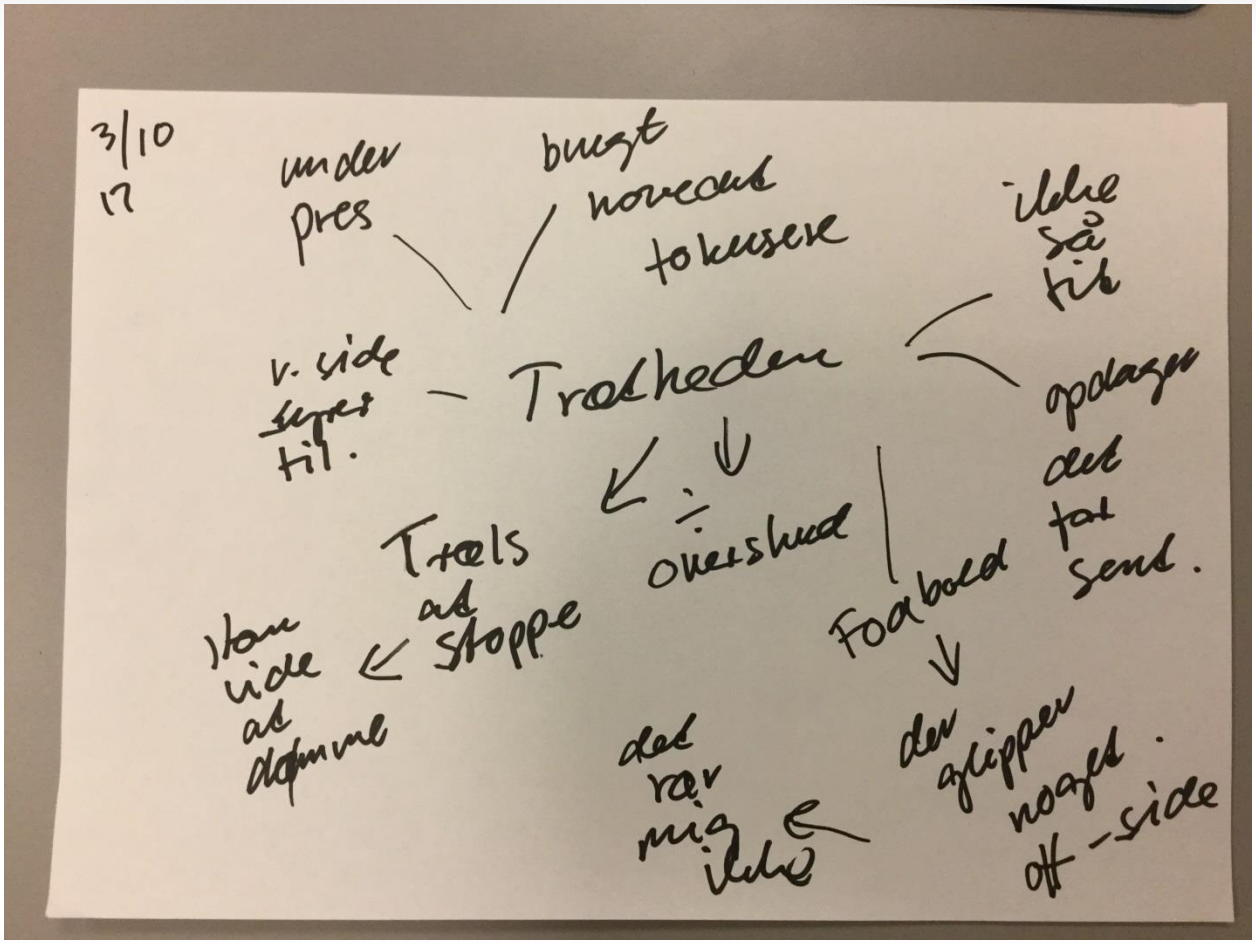
fppt.com

Opsummering med Bo

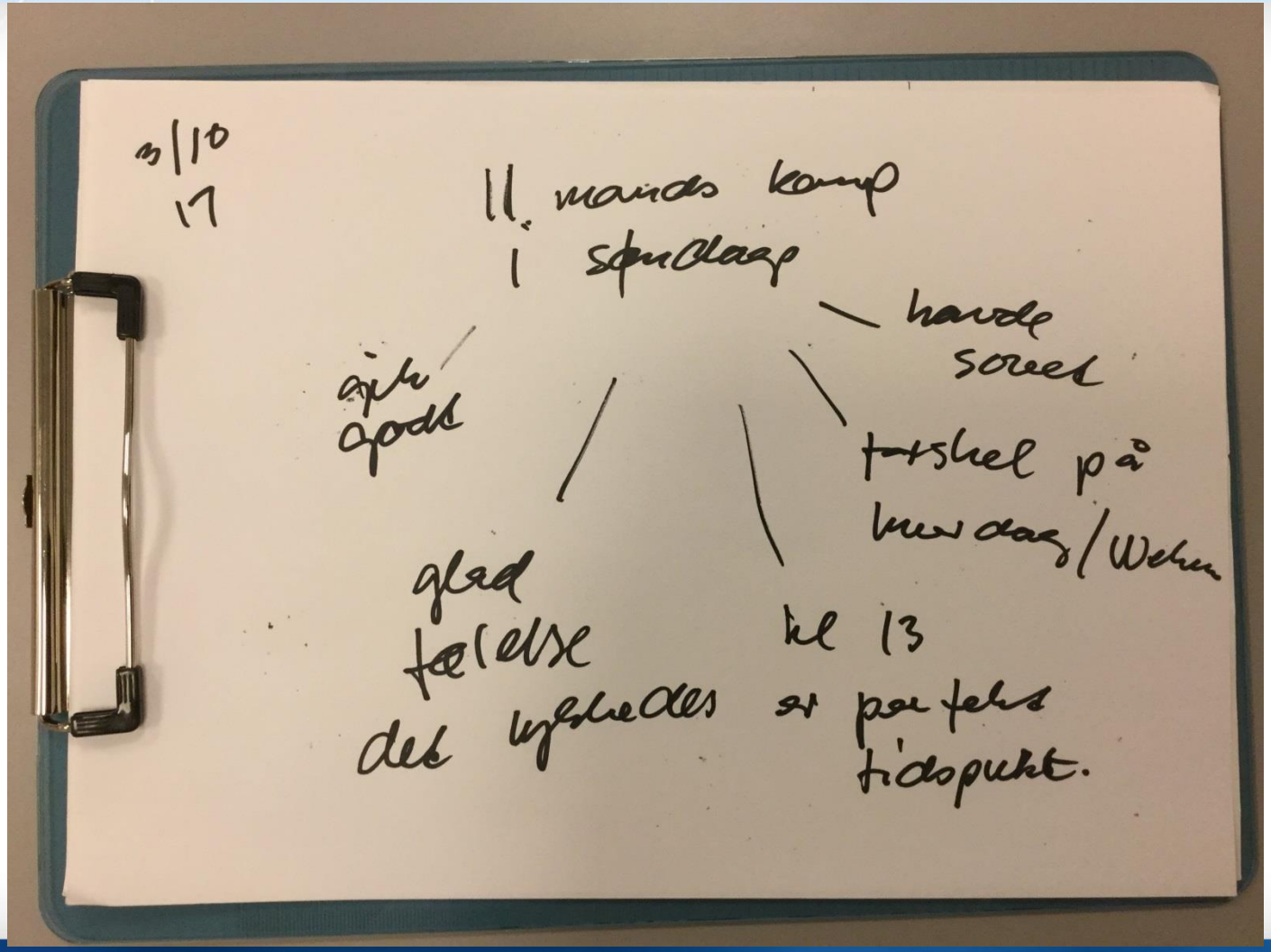
fppt.com

Bos tavle 1

fppt.com

Bos tavle 2

fppt.com

Bevidning

Navn på tilgangen	Indhold i tilgangen	Eksempel på tilgangen
Bevidning	Forstærkning eller fortykning eller bekræftelse af den foretrukne fortælling	1. Hvad har du særligt hæftet dig ved som X sagde? Hvad lagde du mærke til? 2. Hvad fortæller det dig om, hvad der er særligt vigtigt for X? 3. Når du hæfter dig særligt ved dette, har det så noget med dit eget liv at gøre? Minder det om noget fra dit eget liv? 4. Hvad bliver mere vigtigt for dig i dit eget liv ved at have lyttet til X? Hvor bringer det dig hen? Hvad tager du med dig? – En ny opmærksomhed eller noget du får lyst til at gøre anderledes?

fppt.com

Michael White: Kort over narrative landskaber. (Hans Reitzel.)

Maja Loua Haslebo og Magnus Harald Haslebo:
Anerkendende følgeskab, når organisationer lykkes. (Dansk Psykologisk Forlag.)

Anette Holmgren:
Terapifortællinger, narrativ terapi i praksis.

Anette Holmgren, Martin Nevers:
Narrativ praksis i skolen. (Hans Reitzels Forlag.)

Anette Holmgren:
Fra terapi til pædagogik – en brugsbog i narrativ praksis. (Hans Reitzels forlag.)

Kit Sanne Nielsen:
Narrativ Coaching – en ny fortælling individuelt og i team. (Dansk Psykologisk Forlag.)

Tom Richie:
Narrativ teori i pædagogers praksis (Billesø & Baltzer.)

Gerald Monk og John Winslade:
Når historier kolliderer, om at håndtere konflikter med narrativ mediation (Mindspace.)

Gerald Monk og John Winslade:
Narrativ vejledning i skolen (Dansk psykologisk forlag.)

Anette Holmgren og Martin Nevers red.:
Narrativ praksis i skolen (Hans Reitzel.)

Shona Russell og Maggie Carey:
Narrativ terapi, spørgsmål og svar. (Socialpædagogisk bibliotek, Hans Reitzel)

Ingelise Nordenhof:
Narrative Familiesamtaler med udsatte børn og deres forældre (Akademisk forlag)

Jerome Bruner:
At fortælle historier, i juraen, i litteraturen og i levet. Akademisk Forlag

Thilde Westmark, Dorte Nissen, Lasse Offenberg, Dorte Lund-Jacobsen: Konsulent, men hvordan. Narrativt konsulentarbejde i praksis. Akademisk Forlag.

fppt.com